

Odlíšné stanovisko sudcu Petra Straku**k nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 3/2024 z 3. júla 2024**

1. V súlade s § 67 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov pripájam k nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vo veci sp. zn. PL. ÚS 3/2024 odlíšné stanovisko, ktoré má povahu doplňujúceho stanoviska k odôvodneniu nálezu.

Úvodné poznámky

2. Na priblíženie podstaty preskumávanej veci uvádzam, že ústavný súd posudzoval novelu trestnoprávnych predpisov (ďalej aj „novela“ alebo „nová právna úprava“), ktorou sa okrem iného zmiernujú tresty a skracujú premlčacie doby trestných činov. Vláda iniciovala rozsiahlu zmenu (aj) v reakcii na výrazné sprísnenie trestnosti v roku 2005. Za všetky prípady vyberám trestanie za krádež. Tam, kde české trestné právo pri najzávažnejších formách krádeže s hornou sadzbou končí (5 až 10 rokov), tam slovenské právo trestať začína (10 až 15 rokov). Hornú hranicu 10 rokov má aj nemecký právny poriadok, pričom nemeckí sudcovia majú široký priestor na individualizáciu trestu, keď sa dolná hranica trestnej sadzby pohybuje na úrovni troch alebo šiestich mesiacov.

3. Vystáva otázka, aké možnosti individualizácie trestu ponúka slovenská právna úprava pri sadzbe pohybujúcej sa v rozmedzí od 10 do 15 rokov. Pýtam sa, či pri takto nastavených dolných sadzbách pre trestné činy spadajúce do sféry záujmu Európskej únie nenastáva obdobná kolízia, akú konštatoval Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vo veci C-655/21 (rozsudok Trestné konanie proti G. ST. T. z 27. 4. 2023), keď za neprimeranú označil dolnú sadzbu piatich rokov pri osobitnej skutkovej podstate, a to pre jej striktné zakotvenie bez možnosti zníženia trestu.

4. Novela podľa jej odôvodnenia kladie väčší dôraz na alternatívne trestanie a restoratívnu justíciu, ktorá prioritizuje poškodeného, pričom si za cieľ stanovuje vytvorenie lepšieho priestoru na individualizáciu trestu. Po námietkach opozície sa do novely zahrnulo aj zmiernenie trestania veľmi frekventovanej tzv. horalkovej trestnej činnosti (horalka je keksík s hodnotou približne 1 euro, pozn.). Problém v tomto smere vidím najmä vo vysokej miere takej chudoby, pri ktorej človek nedokáže naplniť ľudsky dôstojný štandard bytia. Z minimálnej mzdy je častokrát nemožné po úhradách základných položiek získať to, čo moderná doba ponúka (a nemusia to byť finančne náročné veci). Namiesto poskytnutia pomyselných horalky bolo možné podľa skoršej právnej úpravy takýmto osobám uložiť trest odňatia slobody až na dva roky. Po nadobudnutí účinnosti novely bude také protiprávne konanie v zásade priestupkom. Z medializovaných informácií vyplýva, že novela môže mať zmiernivejší dopad na približne 1200 sociálne slabých obvinených.

5. Príkladom toho, akým spôsobom je novela spôsobilá zasiahnuť do pozície obžalovaných, je vec, ktorú prejednával ústavný súd pod sp. zn. II. ÚS 232/2024 (k rozhodnutiu som pripojil svoje odlíšné stanovisko, pozn.). Prvostupňový súd odsúdil obžalovaného na sedem rokov

straty slobody, kým podľa novej právnej úpravy, ktorej účinnosť bola ústavným súdom pozastavená, by sťažovateľ „spadol“ do kategórie prečinu a navyše by bolo v tomto prípade trestné stíhanie už premlčané. Veľmi zjednodušene teda otázka tohto konania znela tak, či pôjde sťažovateľ domov alebo najbližších sedem rokov strávi vo výkone trestu odňatia slobody.

6. Navrhovatelia pred ústavným súdom namietajú najmä to, že cieľom novely je pomôcť trestne stíhaným osobám blízkym vládnym stranám. Medzi zásadné výhrady podľa ich názoru patrí schválenie rozsiahlej zmeny trestného práva v skrátanom legislatívnom konaní a „valcovanie“ parlamentnej menšiny. Vzhľadom na zníženie trestnosti vo vzťahu k trestným činom poškodzujúcim finančné záujmy Európskej únie mal podľa navrhovateľov ústavný súd konanie prerušiť a položiť prejudiciálne otázky Súdnemu dvoru so zameraním na čl. 325 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“), podľa ktorého majú členské štáty povinnosť zamedziť protiprávnemu konaniu poškodzujúcemu finančné záujmy Európskej únie.

7. Ako som už vo svojom odlišnom stanovisku k uzneseniu o prijatí veci na ďalšie konanie naznačil, ústavný súd tu nie je pre politikov, a to ani pre koalíčných či opozičných. Úlohou ústavného súdu je chrániť ústavnosť, pričom jeho právomoci sú dané ústavným textom a mantinelmi konkrétneho konania, ktoré je vedené. V tomto prípade je to čl. 125 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) upravujúci konanie o súlade právnych predpisov. Inštitút odlišného stanoviska umožňuje niektoré aspekty rozhodnutia doplniť. Mám záujem tak urobiť najmä v častiach, ktoré boli v konaní intenzívne komunikované.

K legislatívnemu procesu

8. Legislatívny proces je potrebné posudzovať jednak vo vzťahu k štádiu prípravy návrhu zákona vo sfére výkonnej moci a jednak v jeho jednotlivých fázach rokovania o návrhu zákona vo sfére zákonodarného orgánu, keďže iba celostné posúdenie oboch štádií konania môže poskytnúť dostatočný podklad na právne posúdenie ústavnej konformity legislatívneho procesu.

9. Materiálne posúdenie ústavnej konformity legislatívneho procesu vo sfére zákonodarného orgánu implikuje predovšetkým posúdenie možnosti a rozsahu parlamentnej diskusie o návrhu zákona. Výsledok testu ochrany parlamentnej menšiny je pritom daný nielen konečným vyhodnotením miery tohto priestoru, ale aj posúdením schopnosti parlamentnej väčšiny osvojiť si pripomienky a návrhy menšiny a tieto inkorporovať do zmien dikcie návrhu zákona v legislatívnom procese.

10. Pri posudzovaní ústavnej konformity legislatívneho procesu návrhu zákona je teda potrebné zohľadniť nielen samotný proces a možnosti diskusie v rámci jednotlivých čítaní o návrhu napadnutého zákona ako takého, ale aj v rámci procesu, ktorý tomu prechádzal – pri rozhodovaní zákonodarcu o návrhu na prerokovanie napadnutého zákona v skrátanom legislatívnom konaní.

11. Na základe posúdenia oboch štádií legislatívneho procesu je podľa môjho názoru možné dospieť k záveru, že aj keď z hľadiska obsahu a rozsahu novely mala byť novela

nespochybniteľne prerokovaná v riadnom legislatívnom procese, s ohľadom na rozsah parlamentnej diskusie v rámci prerokovaní daných legislatívnych materiálov, umožnenie parlamentnej diskusie nielen v druhom čítaní návrhu zákona, ale aj v treťom čítaní návrhu zákona, ktorého účelom podľa právneho stavu *de lege lata* ani nie je vecná parlamentná diskusia, nedošlo k tzv. valcovaniu parlamentnej menšiny a parlamentný legislatívny proces netrpí vadami porušenia ústavných princípov tvorby práva.

12. Na daný záver nemá vplyv ani skutočnosť, že krátko pred schvaľovaním návrhu zákona ako celku boli uplatnené viaceré pozmeňovacie návrhy zo strany poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“), keďže aj z obsahu týchto návrhov plynie, že mnohé z novelizačných bodov reagovali na parlamentnú diskusiu a kritiku návrhu zákona parlamentnou menšinou a mali tendenciu reflektovať aj na širšiu kritickú spoločenskú diskusiu vyvolanú mimo zákonodarného orgánu. Možno tak dospieť k záveru, že legislatívny proces vo vzťahu k napadnutému zákonu (minimálne čiastočne) naplnil predpoklady rešpektujúcej parlamentnej diskusie, keď parlamentná väčšina „počúva“ výhrady parlamentnej menšiny a je schopná si niektoré z nich vo vecnej rovine aj osvojiť, čo vylučuje popieranie ústavných práv zástupcov parlamentnej menšiny.

13. Materiálne posúdenie ústavnej konformity legislatívneho procesu návrhu zákona kvalifikovane nespochybňujú ani výhrady, podľa ktorých poslanci zákonodarného zboru nemôžu nahrádzať odbornú diskusiu a pripomienky v tzv. medzirezortnom pripomienkovom konaní. Nemožno opomenúť, že časový rozsah realizácie legislatívneho procesu v národnej rade a s tým spojenej parlamentnej diskusie vytvoril priestor aj na uplatnenie stanovísk k návrhu zákona napríklad zo strany Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a ďalších kvalifikovaných subjektov zúčastňujúcich sa na legislatívnom procese v štádiách pred rokovaním vlády Slovenskej republiky. Rovnako nemožno opomenúť, že k problematike návrhu zákona sa uskutočnili aj početné diskusie v prostredí médií, ale napríklad aj odborná diskusia na akademickej pôde Univerzity Komenského v Bratislave, ktorá bola zameraná primárne na otázky zrušenia Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“). Pri veľmi zjednodušenom pohľade sa možno opýtať, kto sa k novele nevyjadril.

14. Všetky uvedené skutočnosti je potrebné materiálne vyhodnotiť a cez prizmu týchto posúdiť aj ústavnú konformitu legislatívneho procesu ako celku. Tu stojí za to zopakovať z nálezu názor ústavného súdu, podľa ktorého posúdenie ústavnej konformity legislatívneho procesu v intenciách súladu jeho procedurálnej stránky s ústavou nie je vo svojej podstate primárne o formálnom počítaní času diskusie, o striktnom dodržiavaní zákonnej procedúry jednotlivých čítaní v národnej rade, ktorá je bez presahu na dikciu ustanovení ústavy, ale o materiálnom poňatí (spoločenskej) diskusie prebiehajúcej nielen na pôde zákonodarného zboru, o možnosti vedenia a rozvíjania tejto diskusie, ktorej spoločenský rozmer garantuje aj mieru informovanosti verejnosti o pripravovaných legislatívnych zmenách a reflektovaní výhrad menšiny parlamentnou väčšinou. Z týchto dôvodov nemožno pri legislatívnom procese k návrhu zákona hovoriť o tzv. kabinetnom väčšinovom schvaľovaní návrhu zákona a o tzv. valcovaní parlamentnej menšiny a popieraní jej ústavných práv na prerokovanie legislatívneho materiálu.

15. Ústava nenormuje, kedy by sa zákon mal prijať v riadnom a kedy v skrátanom legislatívnom konaní. Nesplnenie podmienok na skrátané legislatívne konanie tak spadá do sféry zákona. Tomu zodpovedá aj doterajšia judikatúra ústavného súdu, ktorý výnimočne vyslovil porušenie ústavy pre prijatie zákona v skrátanom legislatívnom konaní, no stalo sa tak v spojení s porušením článku ústavy týkajúceho sa rozpočtovej zodpovednosti. Tu chcem pripomenúť, že aj vo veci tzv. prorodinného balíčka som so zrušením zákona z dôvodu jeho prijatia v skrátanom legislatívnom konaní nesúhlasil. Okrem iného som prihliadal na obsah zákona, ktorý bol o pomoci rodinám historicky v bezprecedentne ťažkom období v súvislosti s krízou vyvolanou pandémiou COVID-19, vojnovou a energetickou krízou.

16. V súvislosti s preskúmanou vecou vnímam inú krízu – krízu trestného práva a aj v tejto veci to preto bol najmä obsah zákona, ktorý ma inklinoval k jeho ústavnej udržateľnosti. Dôvody som videl v zmiernení neprimeraného trestania, ale aj korigovaní legislatívy pri inštitúte trestu odňatia slobody za iné ako násilné trestné činy (pozri odôvodnenie tohto odlišného stanoviska v ďalšej časti).

17. Napriek uvedenému vnímam disentaný nález z pohľadu námietky potláčania parlamentnej menšiny pri zohľadnení rozsahu a významu novely ako hraničný. Ak pôjde o vecný a konštruktívny prístup parlamentnej menšiny, prípadne s prípustnou mierou obštrukcie počas legislatívneho procesu ako celku, nález pri ignorovaní a obmedzovaní menšiny (najmä pri skrátanom legislatívnom konaní) nevytvára judikatúrnú prekážku na vyslovenie porušenia ústavy. V preskúmanej veci (bez toho, aby som súhlasil s tým, ako bol legislatívny proces zmanažovaný) ale možno odsledovať prvky, ktorých cieľom bolo nadmerné oddiaľovanie rozhodnutia väčšiny a neefektívne zužitkovanie časového priestoru (návrhy bez efektívnych riešení, podania s rovnakým obsahom), čo pozíciu parlamentnej menšiny oslabilo. Prehliadnuteľným faktorom pritom pre zmenu nemohla byť už spomínaná reflexia parlamentnej väčšiny na námietky opozície (najmä tzv. horalková trestná činnosť z biedy, krádeže automobilov a väčšia škoda, trestanie násilnej trestnej činnosti).

K finančným záujmom Európskej únie a prejudiciálnemu konaniu pred Súdny dvorom

18. Považujem za pozoruhodné, že zatiaľ čo prejudiciálne otázky súdov Slovenskej republiky v oblasti ochrany spotrebiteľa boli poznačené pri ich podávaní kritikou a pri mnohých rozhodnutiach Súdneho dvora vydaných pri výklade a aplikácii práva na prospech spotrebiteľa ich nezmieňovaním, dokonca nerešpektovaním v odborných právnických kruhoch, tak keď ide o ochranu finančných záujmov Európskej únie (a teda primárne záujmov Európskej únie a sekundárne záujmu na zlepšovaní životnej úrovne obyvateľov Slovenskej republiky), „bijú“ odborné kruhy na poplach a nepredloženie prejudiciálnej otázky podrobujú všeobecnej, neurčito rámcovej, politicky podfarbenej kritike. Politika, politické prístupy a politické predstavy nepatria do decíznej sféry ústavného súdu a ani do sféry vplyvov na jeho rozhodovanie.

19. Iba dôsledné odlišenie **metód** „politického boja“, politickej kritiky, politickej komunikácie s voličmi, ktorí sú opakovane podprahovo rôznymi skrytými odkazmi presviedčaní, že len drakonický trestný zákon zabezpečí atmosféru bezpečnosti a ochranu

pred trestnou činnosťou páchatel'ov, s ktorými štát dlhodobo nepracuje správnymi sociálnymi metódami, ale uspokojuje sa hrozbou ich umiestnenia vo výkone trestu odňatia slobody pri priestupkovej recidíve od **metód** ochrany ústavnosti, ústavných princípov a ústavných práv, ktoré ústavný poriadok garantuje aj osobám obvineným a osobám obžalovaným, môže viesť k zachovaniu vecného prístupu, nadhľadu a poctivého ústavného argumentačného diskurzu ako základných predpokladov objektivity výkonu abstraktnej, ale aj konkrétnej ochrany ústavnosti ústavným súdom.

Ochrana finančných záujmov Európskej únie a rámec ústavného prieskumu napadnutej právnej úpravy

20. Prípád ochrany finančných záujmov Európskej únie prostriedkami trestného práva, ktorému je v odbornej verejnosti a bola i v rozhodovaní ústavného súdu v súvislosti s posudzovaním ústavnej súladnosti novelizácie trestných kódexov venovaná náležitá pozornosť, je príkladom, na ktorého pozadí dochádza ku konkurencii a konfrontácii nielen záujmov Európskej únie a jej členských štátov profilovaných variáciami princípu lojality v revidovaných zakladajúcich zmluvách Európskej únie, ale aj predovšetkým vnútroštátnych princípov trestania páchatel'ov trestnej činnosti.

21. Potvrdením tejto skutočnosti sú aj rozhodnutia Súdneho dvora vo veciach Taricco I (C-105/14) a Taricco II (C-42/17). Práve judikatúra Súdneho dvora je vo vzťahu k otázke trestného postihu páchatel'ov trestnej činnosti vo sfére záujmu Európskej únie dôležitá. Poukazujem na čl. 49 ods. 1 *i. f.* Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), podľa ktorého *„Ak po spáchaní trestného činu zákon ustanovuje miernejší trest, uloží sa tento trest“*.

22. Veľmi zjednodušene – vo veci Taricco I (C-105/14) Súdny dvor z pohľadu práva Európskej únie za problematické označil talianske právo, podľa ktorého sa premlčanie trestného postihu páchatel'a (daňové úniky) pri prerušení premlčania predĺži len o štvrtinu jeho zákonnej dĺžky, v dôsledku čoho môže dôjsť k zastaveniu trestného stíhania, a tým sa trestné právo na presadenie finančných záujmov (čl. 325 ZFEÚ) stáva neúčinným. Vo veci Taricco II (C-42/17) ale Súdny dvor skonštatoval, že ak na páchatel'a už dopadlo takéto euronekonformné právo, princíp legality opodstatňuje záver, že na čl. 325 ZFEÚ sa trvať nemusí.

23. Navrhovatelia v podstate presadzovali, aby Súdny dvor po vzore Taricco I skonštatoval, že trestná novela odporuje právu Európskej únie (zmiernená trestnosť mala ubrať na efektívnosti trestného práva a jeho odstrašujúcich účinkoch). Keďže povolaným interpretom je Súdny dvor, navrhovatelia sa dožadovali prejudiciálneho konania. Plne zdieľam názor pléna ústavného súdu, že navrhované prejudiciálne otázky, ale ani režim *ex offico* s odkazom na mnohokrát pertraktovaný rešpekt k diskrečnému priestoru národnej rady a pestrosť iných nástrojov neodôvodňovali predloženie prejudiciálnej otázky. Zároveň ale považujem za vhodné dopovedať, že ani v tejto veci sa nemá prehliadať rozsudok Súdneho dvora Taricco II, ktorého závery Súdny dvor rozvinul v rozsudku C-107/23 s dôrazom na rešpektovanie princípu legality. Táto otázka má zásadný význam v konzekvencii

s konkurenciou „dvoch platných trestných úprav“, starej prísnejšej úpravy a novšej pre páchatel'ov priaznivejšej úpravy.

24. Z okolností posudzovanej veci nevyplýva primeraná miera diligencie vo vzťahu k imperatívu vyplývajúcemu z čl. 49 ods. 1 charty. Ak by aj teoreticky nejaká časť novely bola euronekonformná (odporovala by čl. 325 ZFEÚ; Taricco I), nemožno prehliadať dopad princípu legality na subjekty dotknuté trestnou novelou (Taricco II), keď môže nastať stav, že sa na čl. 325 ZFEÚ trvať nemusí, a to pri zohľadnení rozvoja judikatúry (C-107/23).

25. Napätie vyvolané pôsobením čl. 325 ZFEÚ a princípu legality je evidentné. Na pozadí vnútorného konfliktu došlo implicitne aj k riešeniu otázky prejudiciality, t. j. otázky, či je potrebné pred meritórnym záverom o ústavnej konformite posudzovaných noriem postupovať podľa čl. 267 ZFEÚ a predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku o výklade čl. 325 ZFEÚ na účely posúdenia súladu s novelou Trestného zákona alebo rozhodnúť bez jej predloženia.

Konkurencia čl. 7 ods. 5 a čl. 49 ods. 1 charty, tiež čl. 50 ods. 6 ústavy a čl. 7 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

26. Skutočnosť, že na vec daného sporu a v podnadvise naznačenej konkurencie dopadajú aj judikatúrne závery označených rozsudkov Súdneho dvora, potvrdzuje (i) jednak odložená právna účinnosť čl. I napadnutej novely, ktorá pri podstate konštruktu daného inštitútu na účely ústavného prieskumu prezumuje jej (v čase odloženú) účinnosť (nie platnosť), z ktorých vlastností preskúmvanej právnej úpravy je potrebné potom vyvodit' aj záver, že na dané normy dopadá princíp ich legality a rovnako princíp legitímnych očakávaní ich adresátov spojených s ich publikovaním v Zbierke zákonov Slovenskej republiky ako nateraz platného práva, ktoré je súčasťou slovenského právneho poriadku, čo je navyše v rovine statusu (po zániku účinku odkladu účinnosti) uplatniteľného práva na neurčitý počet druhovo obdobných trestných vecí primárnym predpokladom predloženia napadnutej právnej úpravy na prejudiciálne posúdenie jej súladu s právom Európskej únie v rovine inštitútu prejudiciálnej otázky, a (ii) jednak povaha (*ratione materiae*) vecnej otázky konkurencie ochrany finančných záujmov Európskej únie a otázky ústavných princípov koncipovania trestnosti protiprávneho konania a práv garantovaných páchatel'om trestných činov.

27. Na tomto mieste je potrebné sa ešte zastaviť pri definovaní obsahu pojmu trestnosť skutku v slovenskom právnom poriadku. Trestnosť skutku v zmysle ustálenia protiprávneho konania s trestnoprávnou intenzitou z hľadiska jeho právneho režimu v každej jednotlivkej veci implikuje nielen konanie označené v osobitnej časti Trestného zákona v zmysle vymedzenia jednotlivých zložiek skutkovej podstaty kodifikovaných trestných činov, jeho kvalifikačný rámec v Trestnom zákone ustálený hranicami sadzieb trestu odňatia slobody, ale aj inštitúty, v ktorých dôsledku trestnosť zaniká a ktoré majú za následok, že trestnosť skutku nemožno v dôsledku jej oslabenia plynutím času vynútiť.

28. Inak povedané, pri posudzovaní trestnosti je potrebné aplikovať Trestný zákon systematicky ako celok v súhrne jeho jednotlivých inštitútov, čo je dané primárne existenčnou previazanosťou jeho jednotlivých inštitútov, ktoré vstupujú do právneho posúdenia trestnosti skutku a možnosti jeho postihu, a preto do ústavnoprávneho diskurzu o aplikácii čl. 7 ods. 5 alebo čl. 50 ods. 6 ústavy zahrňame otázky sadzieb trestov ustanovených v Trestnom zákone,

ako aj otázky zániku trestnosti a premlčania trestného stíhania vrátane inštitútov jeho prerušenia či spočívania.

29. V súvislosti s konkurenciou označených článkov ústavy bol ústavný súd postavený pred neľahké rozhodnutie, prevalenciu ktorého článku ustáliť, keďže práve toto rozhodnutie predurčilo ďalší (aj procesný) postup vo veci konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy, a tým aj časový aspekt meritórneho rozhodnutia ústavného súdu o podaných návrhoch. Na jednej strane princíp použitia prednosti práva Únie, na strane druhej princíp v čase priaznivejšej právnej úpravy pre páchatel'a trestného činu. Na jednej strane supranacionálne právo, na strane druhej elementárna súčasť ústavnej podstaty právneho poriadku. Na jednej strane očakávania politikov, navrhovateľov, akademikov a odbornej verejnosti, na strane druhej legitímne očakávania osôb trestne stíhaných na uplatnenie priaznivejšej právnej úpravy trestania.

Taricco a judikatúrne limity presadenia ochrany finančných záujmov Európskej únie

30. Pri vyriešení naznačenej otázky boli do úvahy vzaté jednak povaha príkazu použiť neskoršie miernejšie trestné právo podľa čl. 49 ods. 1 charty, na ktorom presadení musí mať ústavný súd vždy vysoký a primárny záujem, a jednak implikácie judikatúrnych záverov rozsudkov Súdneho dvora vo veciach Taricco a rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veciach Scoppola proti Taliansku (rozsudok č. 2 zo 17. 9. 2009, č. 10249/03) alebo Jidic proti Rumunsku (rozsudok z 18. 2. 2020, č. 45776/16), v ktorých ESLP zdôrazňuje, že v Európe a na medzinárodnej úrovni sa postupne objavil konsenzus v názore, že uplatňovanie trestného práva stanovujúceho miernejší trest sa stalo základnou zásadou trestného práva. Okrem toho ESLP konštatoval, že zásada retroaktívneho uplatňovania priaznivejšieho trestného práva sa uplatňuje nielen na uplatniteľný trest, ale aj v kontexte zmeny týkajúcej sa vymedzenia trestného činu (rozsudok Parmak a Bakir proti Turecku z 3. 12. 2019, č. 22429/07 a 25195/07, § 64).

31. Zo záverov označených rozhodnutí Súdneho dvora plynie, že aj aplikácia čl. 325 ZFEÚ má svoje limity, ktoré sú v otázkach trestnosti protiprávneho konania poškodzujúceho dokonca finančné záujmy Európskej únie osnované na možnej implikácii porušenia ústavných princípov kreovania podmienok trestnosti a individuálneho trestania páchatel'ov trestných činov, a to s retrospektívnym účinkom menej priaznivým pre páchatel'a. Ústavný súd nevidel s prihliadnutím na závery rozsudku vo veci Taricco II dôvodnosť postupu podľa čl. 267 ZFEÚ.

32. Súčasne však svojím rozhodnutím ústavný súd zamedzil aj tomu, aby nastali nepriaznivé účinky premlčania trestného stíhania pri trestných činoch poškodzujúcich finančné záujmy Európskej únie, t. j. aby nastal prípad judikovaný vo veci Taricco I, keď ústavný súd rozhodol, že ustanovenie čl. I, bodu 198 v časti týkajúcej sa § 438k ods. 5 napadnutej novely nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 ústavy.

33. Uvedená skutočnosť a právne účinky nálezu ústavného súdu, hoci tentokrát z opačného pohľadu, rovnako viedli k záveru o nedôvodnosti predloženia prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru vo veci súladu prijatej právnej úpravy s čl. 325 ZFEÚ. Právnym účinkom nálezu ústavného súdu tak bude, že vedené trestné stíhania pre trestné činy poškodzujúce finančné

záujmy Európskej únie, v ktorých vznikol dôvod prerušenia plynutia premlčacej doby v dôsledku vykonávania trestnoprocesných úkonov, ktorých právne účinky zostávajú zachované, nebudú premlčané, ale pri plynutí premlčania začne plynúť nová premlčacia doba podľa novelizovaných ustanovení Trestného zákona. Práve konštrukcia inštitútu prerušenia premlčania trestného stíhania s plynutím vždy novej premlčacej doby nevzbudzuje u ústavného súdu dôvodné pochybnosti o inkompatibilite posudzovanej právnej úpravy s čl. 325 ZFEÚ. Je však potrebné dodať, že pokiaľ ide o trestné stíhania vedené vo veci trestných činov proti finančným záujmom Európskej únie, v ktorých nevznikol dôvod prerušenia premlčania trestného stíhania, tieto budú premlčané v kratšej ustanovenej premlčacej dobe odvíjajúcej sa od právnej kvalifikácie skutku, pre ktorý je vedené trestné stíhanie. Uvedené je však vyjadrením priority čl. 50 ods. 6 ústavy, ktorý ústavný súd považuje za esenciálnu súčasť ústavnoprávnej regulácie trestania v slovenskom právnom poriadku.

34. Vzhľadom na názor vyslovený v predchádzajúcom texte, prirodzene, najviac rezonuje otázka, či nová (priaznivejšia) právna úprava môže založiť legitímne očakávania tak ako v prípade Taricco II, ak nenadobudla účinnosť, resp. jej účinnosť bola pozastavená.

35. Tu poukazujem na závery ústavného súdu uvedené v uznesení o pozastavení účinnosti časti novely, bode 68: *„K tomu je potrebné uviesť, že ústavný súd môže preskúmať zákon až v štádiu po definitívnom schválení národnou radou, keď je nemenne ustálené znenie noriem v ňom obsiahnutých, v ktorých je prejavená vôľa poslancov, a na nadobudnutie jeho platnosti je potrebné len vyhlásenie v zbierke zákonov... schválený, ale ešte nepublikovaný zákon už nie je návrhom zákona... Ústavný súd pritom nezasahuje do normatívneho textu zákona, k čomu môže dôjsť až jeho derogačným nálezom, s postupným následkom nielen straty účinnosti, ale aj platnosti podľa čl. 125 ods. 3 ústavy, ktorú (platnosť) na taký účel (meritórneho rozhodovania) musí právny predpis už predbežne nadobudnúť...“*

36. Prezident vo svojom návrhu tvrdí, že *«... v situácii, keď je už znenie napadnutého zákona podpísané predsedom parlamentu, predsedom vlády aj prezidentkou, neprichádzajú do úvahy žiadne ďalšie zmeny alebo úpravy jeho obsahu. Napadnutý zákon preto už nie je možné formálne ani materiálne považovať za „návrh zákona“, čo by vylučovalo možnosť ústavného súdu o ňom konať. Publikácia v zbierke zákonov je aktom, ktorý existuje predovšetkým preto, že adresáti právnej normy ani orgány aplikácie práva z povahy veci nedisponujú fyzickým originálom zákona alebo jeho fotokópiou...».*

37. Skupina poslancov 1 poukazuje na to, že *«... pojem „návrh zákona“ bližšie špecifikuje zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zbierke zákonov“), z ustanovenia § 19 ktorého síce vyplýva, že právne predpisy nadobúdajú platnosť dňom ich vyhlásenia v zbierke zákonov, zároveň však platí, že vo fáze medzi podpisom zákona a jeho publikovaním v zbierke zákonov nejde o „návrh zákona“, ale ide výslovne o „právny predpis“. Vyplýva to z ustanovení § 21 ods. 2 zákona o zbierke zákonov, podľa ktorého súčasťou žiadosti o vyhlásenie musí byť text právneho predpisu, iného aktu alebo aktu medzinárodného práva podpísaný oprávnenými osobami. Podľa názoru skupiny poslancov 1 teda zákon o zbierke zákonov podpísané znenie právneho predpisu považuje*

za právny predpis a nejde už viac iba o návrh zákona, a preto sa neuplatní výluka z právomoci ústavného súdu podľa čl. 125 ods. 4 ústavy.».

38. Možno povedať, že ak o zákone ako o spôsobilom predmete na pozastavenie účinnosti možno hovoriť už po jeho definitívnom schválení národnou radou, rovnako je tak nutné pripustiť, že zákon už po jeho definitívnom schválení národnou radou tým momentom, tou povestnou „prvou sekundou“ vyvolá legitímne očakávania ako súčasť ústavného princípu právnej istoty. Nehovoriac o tom, že právne predpisy prijaté parlamentom požívajú prezumpciu ústavnosti, ktorá sa však môže „pozastaviť“ dočasným pozastavením účinnosti.

39. Opätovne pripomínam, že EŠLP vlastnou judikatúrou kreoval právo na priaznivejšiu neskoršiu právnu úpravu ako zásadu práva (pozri už citovaný rozsudok EŠLP vo veci Jidic proti Rumunsku).

40. Ak by v budúcnosti Súdny dvor podal interpretáciu, podľa ktorej čl. 325 ods. 1 a 2 ZFEÚ bráni niektorej časti preskúmvanej novely, tento nález nepredstavuje žiadnu prekážku pre to, aby ktorýkoľvek súd predložil prejudiciálnu otázku, či napriek tomu na páchatel'a má dopadať takáto potenciálne euronekonformná časť novely v zmysle rozsudku Taricco II. Nález v tejto veci teda nijako nebráni všeobecným súdom za splnenia podmienok čl. 267 ZFEÚ predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku, ak je dôvodné predpokladať naplnenie niektorého zo záverov rozsudkov vo veciach Taricco II v snahe dosiahnuť naplnenie účelu čl. 50 ods. 6 ústavy vyjadreného v jeho ekvivalente ustanovenom v čl. 49 ods. 1, 3 charty.

41. Ak bol už niekto právoplatne odsúdený podľa predchádzajúcej pre páchatel'ov nepriaznivejšej právnej úpravy, nález nevytvára žiadnu prekážku ani potenciálnej prejudiciálnej otázke k interpretácii práva Európskej únie v rámci čl. 49 ods. 1 charty a udržateľnosti takéhoto odsúdenia. Tu poukazujem na závery uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 69/2012 z 15. januára 2013: *„I. Dovolací súd posudzuje napadnuté rozhodnutie z hľadiska súladu so zákonom účinným v čase vyhlásenia tohto rozhodnutia. Pri rozhodovaní o dovolaní napadnutej okolnosti patriacej do oblasti posudzovania trestnosti činu alebo ukladania trestu však zohľadní aj zmenu právneho stavu v čase od vyhlásenia napadnutého rozhodnutia do momentu rozhodovania dovolacieho súdu, ktorá je relevantná v súvislosti s ústavným princípom retroaktivity Trestného zákona, resp. jeho zmeny priaznivej pre páchatel'a (článok 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky a § 2 ods. 1 Trestného zákona) a dôsledkom aplikácie tohto princípu pre možné rozhodovanie v novom konaní. II. Pri opätovnom prerokovaní veci na základe príkazu dovolacieho súdu v zmysle § 388 ods. 1 Trestného poriadku sa pri posúdení trestnosti činu a ukladaní trestu použije ustanovenie v článku 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky a ustanovenie § 2 ods. 1 Trestného zákona, ktoré je jeho zákonným odrazom a ktoré v rozsahu svojej úpravy prikazuje retroaktivitu zákona priaznivú pre páchatel'a a zakazuje retroaktivitu pre páchatel'a nepriaznivú. To platí aj v prípade, ak pri dovolacím súdom preskúmvanom konaní a rozhodovaní bol porušený zákon v prospech obvineného a to bez ohľadu na dôvod zrušenia napadnutého rozhodnutia.“*

42. Ústavný súd už rozhodol, že *„Ak trestné konanie dospeje do sťažovateľom neželaného stavu a potvrdia sa ním prezentované obavy o prísnejšom posúdení jeho viny i o trestnosti*

skutku kladeného mu za vinu, nič mu nebude brániť v tom, aby proti právoplatnému rozsudku uplatnil výhrady sformulované v odôvodnení ústavnej sťažnosti v dovolaní, ktoré je dostupným právnym prostriedkom ochrany základných práv a slobôd v trestnom konaní. Bude potom úlohou dovolacieho súdu poskytnúť účinnú ochranu sťažovateľovmu základnému právu na súdnu ochranu, právu na spravodlivé súdne konanie či právam podľa čl. 50 ods. 6 ústavy a čl. 7 ods. 1 dohovoru, ako aj právu na osobnú slobodu.“ (uznesenie sp. zn. IV. ÚS 202/2024 z 24. apríla 2024, bod 14).

Ku komponentom trestnosti

43. Na úvod tejto časti jeden citát: „Ani najmä pokiaľ ide o trestné sankcie, toto je oblasť, kde zákonodarcovi nemožno dôverovať, že obmedzí sankcie na také, ktoré budú primerané. Kriminálnici nemajú politickú moc v legislatívnom procese. Politické stimuly pre politikov vždy poukazujú na jeden smer: v prospech vyšších trestov. Zákonodarca, ktorý hlasuje za zvýšenie trestov, spravila nebude čeliť politickej kritike za svoju voľbu, ale byť zmierlivý na zločincov má zjavné potenciálne nepriaznivé dôsledky. Neexistujú voliči zhovievaví voči zločincovi, ale obava verejnosti zo zločinu (oprávnená alebo nie) pre politiku zabezpečuje politicky bezpečnejšie uprednostňovať tvrdšie tresty.“ (Chemerinsky, E. The Constitution and Punishment. In : *Stanford Law Review*, vol. 56, 2004, s. 1070, 1071.).

44. Javí sa, že prvotné a aj nadväzujúce postupné kreovanie rámca trestných sadzieb pri skutkových podstatách trestných činov v Trestnom zákone prijatom v roku 2005 mohlo byť motivované preferovaním až vnútorne nevyvážené vysokých sadzieb trestov odňatia slobody. Vo verejnosti môže takýto pohľad vyvolávať domnienku, že kriminalitu zníži a ochranu pred kriminálnym správaním v spoločnosti zabezpečí práve hrozba vysokého trestu. Uvedená skratka (zjednodušenie) znejúca politicky pútavo a populárne viedla až k stavu, v ktorom trestné sadzby neraz nereflektujú povahu a význam objektu, ktorý je v tej-ktorej sfére spoločenského života Trestným zákonom chránený.

45. Pre účely ďalšej kriminalizácie protiprávneho konania sa prvotné nastavenie trestných sadzieb pri skutkových podstatách trestných činov a pribúdajúce skutkové podstaty trestných činov v osobitnej časti Trestného zákona počas jeho účinnosti stali navyše „odrazovým mostíkom“ pre tvorbu ďalších hraníc sadzieb trestných činov, ktoré vo sfére legislatívneho procesu neboli podrobené komplexnej komparatistike a ani konfrontované s ústavným princípom proporcionality.

46. Práve týmto mohlo vo sfére trestných sadzieb dôjsť aj k určitému špirálovému efektu, ktorého následkom mohol byť tiež implicitný tlak na priebežné zvyšovanie hraníc trestných sadzieb pri skutkových podstatách, ktoré boli v danom období kreované, resp. normatívne modifikované. Príkladom daného stavu sú hranice trestných sadzieb pri majetkovej a hospodárskej trestnej činnosti. Trestný zákon veľmi špecificky normoval aj pravidlá ukladania trestov. Nemôžem sa zbaviť dojmu, že aj pri týchto inštitútoch zákonodarca skryto prijímal nesystémové a škodlivé opatrenia „boja proti korupcii“, keďže z trestných sudcov urobil obrazne povedané matematikov, ktorí sa mohli pri ukladaní trestu odňatia slobody v zásade pohybovať iba v mantineloch matematického výpočtu výšky dolnej hranice trestnej sadzby a hornej hranice trestnej sadzby platnej pre ten-ktorý trestný čin.

47. Ak účelom tejto úpravy bola nedôvera v nekorupčné správanie trestných sudcov, prípadne medializované informácie o hrozbe vysokých trestov, ktoré majú viesť k spolupráci obvinených s orgánmi činnými v trestnom konaní, nekonal zákonodarca s dobrým úmyslom a v dobrej viere. Následkom týchto trendov môže byť aj rozhodovacia činnosť trestných súdov, ktorá favorizuje extenzívny výklad a aplikáciu § 39 Trestného zákona, ktorú niektorí označujú ako nadužívanie.

48. Zásady humanizmu a trendy trestania páchatel'ov v našom geografickom priestore vyžadujú, aby sa koncepcia trestania pravidelne vyhodnocovala a s páchatel'mi trestných činov sa aktívne pracovalo. V rozpore s týmito trendmi je v každom prípade právna úprava, ktorá za každých okolností preferuje uloženie trestu odňatia slobody páchatel'ovi trestného činu, či už ako trestu primárneho, alebo trestu v trestnej súdnej praxi primárne ukladaného z dôvodu komplikovanosti a náročnosti ukladania iných – alternatívnych trestov. Práve daný prístup musí byť reflektovaný aj v potrebnej miere voľnosti úvahy zákonodarcu a primárne vlády Slovenskej republiky pri osnovaní trestnej politiky.

49. Rovnako by som sa chcel na tejto platforme vyjadriť k presahu politiky do trestného práva, ktorá v ostatnom čase nabrala nevídané rozmery. Je naivné si myslieť, že vinu na tomto demokraticky neprípustnom neuhu má len jedna strana barikády – zodpovední sú všetci. Nie je pravdou, ak ktokoľvek z politických elít povie, že oni trestné právo v politike v ostatnom období nezneužívajú, keďže v mojom ponímaní ho dodnes stihli zneužiť už všetci. Aj novelizácia trestných kódexov, ktorá bezpochyby dopadne aj na pár vybraných politikov, oligarchov alebo prominentov, je v istom zmysle využitím trestného práva na politické účely.

50. Kritik by mohol namietat', že všetky rozhodnutia, ktoré boli urobené a ktoré následne ústavný súd zrušil v konaniach o individuálnych ústavných sťažnostiach, boli predsa rozhodnutia súdov, čo je zložka moci odlišná a nezávislá od politikov, konkrétne od zákonodarnej a výkonnej moci. To je veľkou pravdou a nesmieme ako demokratický a právny štát zabúdať na nezávislosť súdnej moci, ktorá je aktuálne nebývalo atakovaná. Nikomu nepomáhajú v ostatnom čase veľmi intenzívne, silné vyjadrenia predstaviteľ'ov výkonnej moci smerom k sudcom o ich „vzliekaní z talárov“. Demokracia je okrem iného aj o odvahe trestných sudcov, ktorí sa neboja spravodlivo rozhodnúť a neprečeňujú mediálnu slávu, ale súčasne sa neboja ani mediálno-spoločenskej hany. Jediným determinantom, ktorý by mal viesť sudcu pri rozhodovaní a procesnom postupe, je snaha o spravodlivosť, pričom o tom všetkom bolo v zásade aj predkladané väčšinové rozhodnutie ústavného súdu. Lebo jednou vecou je kvalitný zákon, ale my potrebujeme dôverovať sudcom, ktorí mu aplikovaním zákona vdychujú život, lebo bez ich ingerencie a odvahy môžu byť zákony akékoľvek dobré a stačiť to nikdy nebude.

51. Netreba zabúdať ani na skutočnosť (posledných pár rokov nevynímajúc), že konkrétne osoby inštalované politikmi do významných funkcií orgánov presadzovania práva svojimi verejnými vyhláseniami „kovbojského typu“ určite spoločnosť neupokojovali, ba priam naopak, zvyšovali očakávania a bičovali vášne. Opäť hovoríme o oboch stranách barikády. Pokiaľ je niečo, čo si zaslúžia občania Slovenskej republiky v takej ťažkej dobe, ktorú žijeme (pričom všetci si ešte čerstvo pamätáme pandémiu COVID-19 a doteraz za hranicami neustále tlie ozbrojený vojenský konflikt), zaslúžia si ozajstný pokoj. Nehovorím o tom, že štát nemá

bojovať s trestnou činnosťou, osobitne s korupciou – to robiť má a nekompromisne, no z trestného práva a osobitne z prípravného konania sa nesmie stať diskreditačný prostriedok politického boja. Nepovažujem za ústavne udržateľné, keď sú politici v opozícii perzekuovaní koalíciou a po zmene pri kormidle moci sa situácia, *vice versa*, otočí a tým, ktorí boli pri moci, sa automaticky vznášajú obvinenia a hrozí sa trestnými sankciami. Uvedené nie je v právnom štáte prípustné a musí byť ihneď ukončené.

52. Keď som spomenul potrebu pokoja, nehovorím o pokoji, ktorý hlásajú politické elity z predvolebných billboardov, ale hovorím o pokoji, v ktorom bude predmetom záujmu spoločnosti samotný občan a jeho problémy. Pravdou totiž je, že bežného občana nezaujíma to, či bola alebo nebola väzba konkrétneho prominenta protizákonná alebo protiústavná, no trápi ho, ak jeho konanie o výživnom trvá dlho, ak jeho susedský spor prebieha 10 rokov a koniec je v nedohľadne alebo ak od neho nebanková spoločnosť žiada neprimerane vysoké úroky alebo idú mu protiprávne dražiť dom. Toto ale nie sú témy, ktoré by boli pretláčané do centra záujmu a jednoznačne by mali byť. Napríklad je namieste otázka predĺženia premlčacej lehoty v civilnom konaní, ktorá je vo väčšine prípadov subjektívne dvojročná, no o jej krátkosti akosi diskurz nevnímam. Tiež bude veľmi dôležitým a očakávaným legislatívnym činom rozhodovanie súčasného zákonodarcu v nadväznosti na rozsudok Súdneho dvora vo veci C-598/21 k problematike, keď pre dve nezaplatené splátky sa po márnom uplynutí 15-dňovej lehoty občanom zosplatní celý dlh rozložený na roky splácania bez možnosti doplatiť dlžné splátky s cieľom pokračovať v splácaní úveru, čo môže vytvárať podmienky na predaj bytov či rodinných domov na dražbe.

53. Aktuálne teda ústavný súd v pléne rozhodol, pričom z výrokovej časti rozhodnutia je zrejmé, čo je ústavne udržateľné a čo nie. Inovatívny postup ústavného súdu (s ktorým som súhlasil), ktorý zabezpečil, aby pre istotu hmotnoprávne predpisy neboli do meritórneho rozhodnutia účinné ani na sekundu, napokon pôsobil preventívne, no výsledok je taký, že to sporné, čo sa pre istotu nemalo stať účinným, vo veľkej väčšine účinnosť nadobudne. Dôvodom je poctivá analýza ústavného súdu, ktorá je obsiahnutá v náleze ústavného súdu, ktorý získal väčšinu v plenárnom hlasovaní. Na tomto mieste by som sa chcel osobitne dištancovať od nazerania na vec z politickej perspektívy. Ja, ako aj všetci moji kolegovia v momente predloženia veci ihneď vypúšťame v rámci uvažovania determinanty v podobe personálneho obsadenia účastníkov konania a ostatných zainteresovaných subjektov a hľadáme len ústavný súlad alebo nesúlad. Áno, nežijeme v slonovinovej veži, ako správne podotkol emeritný sudca ústavného súdu L. Mészáros, no súčasne rozhodujeme plne nezávisle a vec vnímame len cez prizmu ochrany ústavnosti.

54. V posudzovanej veci bolo pre mňa kľúčové najmä to, že sa znižujú trestné sadzby (ktorých výšku dlhodobo kritizujem), ako aj to, že cieľom zákonodarcu bola humanizácia a individualizácia trestu. Dlhodobo totiž zastávam názor, že dôležitejšia je náhrada škody ako preplnené väznice, keďže špeciálne pri ekonomickej kriminalite by bolo pre spoločnosť prospešnejšie udelenie peňažného trestu v rádovo násobkoch škody ako pár rokov vo väzení s minimálnym stupňom stráženia a stravou vo forme plnej penzie. Jednoznačne ma zaujíma a považujem za ústavne relevantné, že štát si osvojuje zásady tzv. restoratívnej justície a bude

teraz len otázkou praxe, čo bola len vzletná deklarácia a čo bude aj reálna zmena v právnej realite.

55. Izolovanie páchatel'a, ktorý ohrozuje iných na živote a zdraví, má svoje opodstatnenie. Pri trestnej činnosti majetkovej povahy spáchanej z chamtivosti má trest odňatia slobody zaiste svoj význam, no nie z pohľadu nútenej izolácie páchatel'a ako nebezpečného tvora. Tomu má zodpovedať aj ukladanie príslušných trestov. Ak je páchatel' majetkovej či hospodárskej trestnej činnosti nútený uhradiť škodu, zaplatiť štátu peňažný trest a náklady, má uložený zákaz činnosti vo verejnej sfére, je efektívnosť vynakladania približne 21 000 eur ročne na náklady spojené s väzením v rozsahu ako pri násilnej trestnej činnosti otázná.

56. K uvedenému sa pre verejnosť vyjadril napríklad aj doc. Marek Káčer, ktorý zmierňovanie trestov považuje za pozitívny trend. Nezdôvodnil to odľahčením väzníc, ale tým, že sa väzenie v mnohých prípadoch javí ako neúčinný trest. Trest odňatia slobody je podľa neho vhodným trestom pre páchatel'ov násilnej trestnej činnosti, ktorých je potrebné v mene ochrany spoločnosti izolovať, a peňažné tresty považuje za vhodné pre páchatel'ov majetkovej trestnej činnosti, pričom dodal, že na to, aby pôsobili odstrašujúco, mali by byť dostatočne vysoké a mali by podstatne prekračovať výšku škody a neoprávneného majetkového prospechu pochádzajúceho z trestnej činnosti. Dodal aj to, že ani vysoký trest neodrádza v prípade, ak páchatel' počíta s tým, že unikne spravodlivosti (k tomu pozri viac: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/691468-trestny-zakon-zmeny-novela-nizsie-tresty-drogy-korupcia-kajucnici-robert-fico-daniel-lipsic-boris-susko/>).

57. V tejto súvislosti sa mi ešte žiada uviesť, že aj napriek tomu, že posudzovaná novela zrejme dopadne aj na zopár prominentov, nebolo ich možné vyňať. Nevedel tak urobiť ani parlament ako pozitívny zákonodarca a ani ústavný súd ako negatívny zákonodarca. Je potrebné uvažovať totiž v tých intenciách, že aj v rámci zákonodarného zboru majú konkrétne osoby svoju agendu (niekto sa venuje poľovníkom, niekto menšinám a niekto nebankovým subjektom *etc.*). Rozumiem, že potenciálny trestnoprávny postih je dosť špecifický prípad, no založenie doktríny ústavného súdu a následného výroku o nesúlade s ústavou na osobnom záujme konkrétneho poslanca by mohlo do budúcnosti prekážať dôležitým novelizáciám právnych predpisov napríklad pri problematike LGBTI+ ochrany, prípadne pri dekriminalizácii, resp. znížení trestov za drogovú trestnú činnosť (za situácie, že by niektorému poslancovi alebo jemu blízkej osobe hrozil za takýto delikt neúmerne vysoký postih).

K časti Trestného zákona o drogovej trestnej činnosti

58. Čo ma ale nepríjemne prekvapilo v súvislosti s predkladanou novelou, bolo aj možné faktické zvýšenie trestov pri drogovej kriminalite. Uvedené síce tiež patrí do diskrecie zákonodarcu, no nestotožňujem sa s tým. V súvislosti s drogovou problematikou som plénu navrhoval zaradiť do väčšinového nálezu aj *obiter dictum*, čo sa mi ale napokon presadiť nepodarilo. V záujme vedenia diskurzu by som však predmetný text rád poskytol verejnosti aspoň v rámci toho odlišného stanoviska.

59. Napadnutá novela sa výrazným spôsobom dotýka aj drogových trestných činov, kde dochádza k celkovej zmene koncepcie predmetných ustanovení. V tejto súvislosti sa

nanovo upravuje mechanizmus určovania rozsahu spáchania drogových trestných činov a zavádza sa objektívnejší a exaktnejší spôsob založený na množstve materiálu alebo množstve účinnej látky v tomto materiáli alebo na počte pestovaných rastlín. Vo výsledku to spravidla znamená aj podstatné zmiernenie prísnosti trestných sadziieb. Všeobecná časť dôvodovej správy razantné znížovanie trestných sadziieb okrem iného odôvodňuje potrebou „*priblížiť sa európskym štandardom trestného práva*“, ako aj optimalizáciou „*nákladov štátu vynakladaných v súvislosti s trestnou politikou štátu*“. Odvoláva sa taktiež na „*zásadné dlhoročné aplikačné problémy pri postihovaní drogovej trestnej činnosti vrátane neprímeraných trestných sadziieb dopadajúcich na páchatel'ov, ktorí omamné alebo psychotropné látky prechovávajú výlučne na účely osobnej spotreby*“.

60. Na jednej strane treba uznať, že nová právna úprava drogových trestných činov predstavuje vo všeobecnosti pozitívnu zmenu oproti tej aktuálnej. Na druhej strane vznikajú aj paradoxné situácie, keď sa v niektorých prípadoch trestný postih, naopak, sprísňuje. Najvypuklejším príkladom je navrhované nové znenie § 171 ods. 4 písm. b) Trestného zákona, ktorý odňatím slobody na jeden rok až šesť rokov trestá za prechovávanie výlučne pre osobnú spotrebu akejkoľvek drogy aj v nepatrnom množstve toho, kto už za takýto čin – teda prechovávanie drogy pre osobnú spotrebu – bol v posledných dvoch rokoch právoplatne odsúdený. V prípade prechovávania drogy z rodu konopy v nepatrnom množstve, ktoré novela definuje v prípade marihuany aj hašišu ako maximálne dva gramy, pre osobnú spotrebu novelizované znenie § 171 ods. 1 Trestného zákona ustanovuje trestnú sadzbu do jedného roka odňatia slobody. Na jednej strane tak iba s ohľadom na recidívu – teda opätovné prechovávanie nepatrného množstva marihuany alebo hašiša – sa trestná sadzba zásadne sprísňuje. Na druhej strane podľa doterajšej a ešte stále účinnej úpravy v § 171 Trestného zákona sa pri recidíve trestná sadzba špeciálne nezvyšuje a na takúto recidívu tak možno maximálne nazerať ako na priťažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. m) Trestného zákona. To by mohlo mať jedine za následok preváženie priťažujúcich okolností a s tým spojené zvýšenie dolnej hranice trestnej sadzby o jednu tretinu podľa § 38 ods. 4 Trestného zákona. Doterajší § 171 Trestného zákona v spojení s § 135 Trestného zákona posudzuje závažnosť prechovávania drog pre osobnú spotrebu podľa množstva prechovávaných obvyklých jednorazových dávok, pričom stabilná judikatúra pri marihuane jednorazovú dávku definuje ako 0,5 gramu sušiny. Prechovávanie maximálne 1,5 gramu marihuany tak trestá odňatím slobody do jedného roka, kým § 171 ods. 2 Trestného zákona prechovávanie maximálne 5 gramov marihuany trestá odňatím slobody do dvoch rokov. V prípade recidívy by sa teda potenciálne mohla dolná hranica zvýšiť na štyri mesiace, resp. osem mesiacov. Pri množstve nad 5 gramov je už doterajšia úprava oveľa prísnejšia a dolná hranica trestnej sadzby začína na troch rokoch (§ 172 ods. 1 Trestného zákona). Novelizované znenie § 171 ods. 3 Trestného zákona zároveň ustanovuje trestnú sadzbu šiestich mesiacov až troch rokov v prípade prechovávania malého množstva drogy, čo v prípade marihuany predstavuje 2 až 10 gramov. Aj tu teda dochádza k sprísneniu trestnej sadzby v prípade prechovávania nad dva gramy a do päť gramov marihuany, čo je zrejme bežná situácia v prípade konzumentov.

61. Hodnotu nepatrného množstva drog upravuje novelou zavedená príloha č. 1 k Trestnému zákonu. Hranice väčšieho, značného, veľkého a mimoriadne veľkého množstva vládny návrh

v navrhovanom § 135d ustanovil na 10-násobok, 500-násobok, 3000-násobok a 10000-násobok nepatrného množstva. V dôsledku schválenia zmeny navrhutej ústavnoprávnym výborom však došlo k predefinovaniu týchto hraníc tak, že oproti pôvodnému vládnemu návrhu je schválená úprava drogových trestných činov prísnejšia. Ústavnoprávny výbor to odôvodňuje takto: „*V záujme zabránenia drastickým rozdielom oproti súčasnosti sa navrhuje znížiť o polovicu množstvá uvedené v ustanovení.*“ Nie je jasné, prečo práve v prípade drogových trestných činov zabránenie „*drastickým rozdielom oproti súčasnosti*“ prevážilo nad snahou „*priblížiť sa európskym štandardom trestného práva*“.

62. V tejto súvislosti možno spomenúť známe rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka z 9. marca 1994 vo veci 2 BvL 43/92, v ktorom na základe návrhov od viacerých všeobecných súdov posudzoval otázku proporcionality kriminalizácie (teda nie primeranosti trestnej sadzby) nedovoleného zaobchádzania s marihuanou a hašišom, okrem iného aj vtedy ešte trestného prechovávanía a získavania tejto drogy pre osobnú spotrebu. Návrhom síce nevyhovelo, avšak za výrazne menej závažné považoval zaobstaranie si drogy či jej prechovávanie, hoci aj v tomto prípade platilo, že aj samotný konzum, a teda prechovávanie a zaobstarávanie pre vlastnú spotrebu zvyšujú dopyt po droge a udržiavajú nelegálny trh. V tomto prípade však Spolkový ústavný súd Nemecka túto úpravu kriminalizujúcu prechovávanie a zaobstarávanie pre vlastnú spotrebu podržal práve vďaka tomu, že štátne orgány majú možnosť upustiť od potrestania, prípadne zastaviť trestné stíhanie v prípadoch, kde je závažnosť skutku malá, množstvo drogy nie je veľké a spoločenský záujem na trestnom stíhaní nie je daný (body 159 – 169): „*Tieto podmienky sú však vo všeobecnosti naplnené v prípade príležitostného osobného užívania produktov z konopy bez ohrozenia iných osôb a orgány činné v trestnom konaní – najmä štátne zastupiteľstvá, ktoré až do podania obžaloby rozhodujú samostatne – majú v takom prípade v súlade so zákazom nadmerného postihu upustiť od stíhania trestných činov uvedených v § 31a zákona o omamných látkach. Na druhej strane, ak trestný čin vyvolá ohrozenie pre iné osoby, napríklad preto, že k nemu dôjde v školách, domovoch mládeže, kasárňach alebo podobných zariadeniach, alebo preto, že sa ho dopustí vychovávateľ, učiteľ alebo verejný činiteľ zodpovedný za dodržiavanie zákona o omamných látkach a môže tak podnieť imitáciu, môže byť miera viny vyššia a existovať tak verejný záujem na stíhaní*“ (bod 166). V niektorých prípadoch tak toto rozhodnutie, zdá sa, Spolkový ústavný súd Nemecka ani nenecháva na príslušných orgánoch, ale rovno uvádza, že trestne stíhať prechovávanie pre vlastnú spotrebu v malom množstve a bez ohrozenia tretích osôb by bolo protiústavné. V jednotlivých spolkových krajinách sa aplikačná prax líšila, no vo všeobecnosti sa množstvá medzi 6 a 15 gramami marihuany považovali za malé množstvo odôvodňujúce zastavenie trestného stíhania (Čentěš, J. –Hamranová, D. *Drogové trestné činy*. Praha : C. H. Beck, 2023, s. 318.).

63. Novelizovaný § 173 Trestného zákona trestne postihuje obchodovanie s drogami. V jeho základnej skutkovej podstate trestá obchodovanie s drogami v tzv. nepatrnom množstve odňatím slobody od jedného do piatich rokov. Ak však takýto skutok spácha osoba, ktorá už raz bola za rovnaký trestný čin odsúdená, trestná sadzba stúpa na 7 až 15 rokov odňatia slobody [novelizovaný § 173 ods. 3 písm. c)]. Trestný zákon v § 38 vo všeobecnosti recidívu považuje za priťažujúcu okolnosť spôsobujúcu v prípade preváženia priťažujúcich okolností

zvýšenie dolnej hranice trestnej sadzby o jednu tretinu, čo by v prípade novelizovaného § 173 ods. 1 Trestného zákona predstavovalo dva roky a osem mesiacov, teda zvýšenie o jeden rok a osem mesiacov (§ 38 ods. 4 v spojení s § 38 ods. 8 Trestného zákona). Aj v prípade opakovaného spáchania zločinu sa dolná hranica dvíha o polovicu (§ 38 ods. 5 Trestného zákona). Novela však recidívu v obchodovaní s drogami, hoci aj v drobnom rozsahu, trestá sedemnásobným zvýšením trestnej sadzby, čo bude zároveň aj najprísnejšie zvýšenie trestnej sadzby v prípade recidívy v celom Trestnom zákone, ktoré sa značne vymyká aj ostatným podobným osobitným zvýšeniam trestnej sadzby pre recidívu vo zvyšku osobitnej časti Trestného zákona. Podľa teórie trestného práva páchatel' recidívou zvyšuje do určitej miery odsúdeniahodnosť svojho činu, teda svoju vinu, preto je určité zvýšenie trestnej sadzby prípustné, avšak pri tomto zvýšení trestnej sadzby sa recidíva nemá stať rozhodujúcim kritériom (zhrnutie anglosaskej, nemeckej a talianskej trestnoprávnej teórie v tejto otázke ponúka Francesco Viganò – *La proporzionalità della pena: Profili di diritto penale e costituzionale*. Torino : Giappichelli, 2021, s. 187 – 192.).

64. Takmer identickú situáciu už posudzoval Ústavný súd Talianska v rozsudku č. 251/2012. Turínsky prvostupňový súd rozhodoval v trestnej veci obvineného z predaja 0,4 g kokaínu, ktorý už bol štyrikrát súdne trestaný za predaj drog. Išlo teda o skutok predstavujúci tzv. obchodovanie v malom, za ktorý by normálne hrozil trest odňatia slobody od 1 do 6 rokov, no vzhľadom na opakovanú recidívu trestná sadzba stúpila na 6 až 20 rokov odňatia slobody, pričom taliansky trestný zákonník za bežných okolností s recidívou spájal zvýšenie (výsledného) trestu o jednu tretinu až jednu polovicu. Takéto drastické, šesťnásobné zvýšenie dolnej hranice sadzby považoval ústavný súd za hrubo neprimerané vo vzťahu k závažnosti tejto recidívy a vo vzťahu k inak aplikovateľnému „bežnému“ zvýšeniu trestu za recidívu.

65. Rovnako Najvyšší súd Kanady vo veci Lloyd (R. v. Lloyd, 2016 SCC 13, [2016] 1 S.C.R. 130) považoval dolnú hranicu jedného roka odňatia slobody za obchodovanie s drogami pre toho, kto už za taký trestný čin bol v posledných 10 rokoch raz odsúdený, za hrubo neprimeraný trest. Problémom bolo, že obchodovanie s drogami zákon definoval veľmi široko, a tak sa mohlo stať, že ročné minimum odňatia slobody by sa muselo vzťahovať aj na naozaj banálne prípady. Väčšinový názor reprezentovala predsedníčka súdu McLachlin, podľa ktorej by sa predmetné ustanovenie vzťahovalo napr. aj na „*narkomana, ktorý je obvinený za zdieľanie malého množstva drogy zaradenej do Zoznamu I s kamarátom alebo manželským partnerom a ocitne sa na ročnom treste odňatia slobody kvôli jedinému odsúdeniu za zdieľanie marihuany pri spoločenskej príležitosti pred deviatimi rokmi. Súhlasím so sudcom provinčného súdu, že väčšina Kanadánov by bola šokovaná, keby zistila, že takúto osobu možno poslať do väzenia na jeden rok*“ (body 32 – 33). Dolná hranica jedného roka v novelizovanom § 173 ods. 1 Trestného zákona sa vzťahuje práve na nepatrné množstvo, ktoré zodpovedá skutku popísanému Najvyšším súdom Kanady. Na rozdiel od kanadskej úpravy vyhlásenej za protiústavnú takto naša úprava však netrestá až recidívu, ale už prvý skutok. Na tom nič nemení ani fakt, že ide v tomto bode o značné zlepšenie doterajšej úpravy.

66. Novelizovaný § 173 ods. 3 Trestného zákona však v písm. a) sadzbou 7 až 15 rokov trestá aj obchodovanie s drogami spáchané „*závažnejším spôsobom konania*“. Sem spadá podľa

§ 138 písm. j) Trestného zákona aj spáchanie skutku „*na viacerých osobách*“, čo vzhľadom na konštantnú judikatúru najvyššieho súdu zahŕňa aj predaj minimálne trom osobám hoci aj nepatrného množstva drogy. Ide síce o určité zmiernenie doterajšej trestnej sadzby 10 až 15 rokov, no stále ide o trest, ktorý je vzdialený trestom ukladaným v spomínanej západnej Európe. Teda kým za predaj nepatrného množstva drogy (v tomto prípade povedzme dvoch gramov marihuany) je vo Francúzsku trest odňatia slobody od jedného mesiaca do piatich rokov (čl. 222-39 Code pénal), v Taliansku od šiestich mesiacov do štyroch rokov (čl. 73 ods. 5 Testo unico stupefacenti), v Španielsku v závislosti od posúdenia súdu šesť mesiacov až jeden rok, resp. jeden rok až tri roky (čl. 368 Código Penal), v Nemecku trest do piatich rokov (§ 29 ods. 1 Betäubungsmittelgesetz), v Rakúsku trest do jedného roka (§ 27 ods. 1 Suchtmittelgesetz), v Českej republike trest od jedného do piatich rokov (§ 283 ods. 1 Trestného zákonníka), novelizovaný § 173 ods. 3 ukladá trestnú sadzbu 7 až 15 rokov.

67. Aplikačný problém môže vzniknúť aj pri právnej kvalifikácii určitého konania ako trestného činu neoprávneného pestovania rastlín a húb obsahujúcich omamnú látku alebo psychotropnú látku podľa novelizovaného § 172 Trestného zákona, a to v kontexte uplatnenia znakov jeho kvalifikovaných skutkových podstát podľa ods. 4 písm. a) – „*pre dieťa mladšie ako pätnásť rokov*“, podľa ods. 5 písm. b) – „*pre chránenú osobu alebo pre dieťa mladšie ako pätnásť rokov vo väčšom množstve*“ a písm. c) – „*pre osobu, ktorá sa lieči z drogovej závislosti*“, podľa ods. 6 písm. a) – „*pre dieťa mladšie ako pätnásť rokov v značnom množstve*“ a podľa ods. 7 písm. b) – „*pre dieťa mladšie ako pätnásť rokov vo veľkom množstve*“. Pokiaľ totiž základné skutkové podstaty označeného trestného činu v odsekoch 1 a 2 trestnoprávne postihujú konanie spočívajúce v neoprávnenom pestovaní konopy, resp. iných rastlín a húb obsahujúcich omamné látky a psychotropné látky na účely osobnej spotreby a bez toho, aby boli čo i len sčasti určené na ďalšiu distribúciu (z ktorého dôvodu sú zároveň privilegované), nie je zrejmé, ako sú tieto základné skutkové podstaty zlučiteľné s pestovaním marihuany, resp. psychoaktívnych húb pre akúkoľvek tretiu osobu – dieťa mladšie ako pätnásť rokov alebo osobu liečiacu sa z drogovej závislosti. Aj na odstránenie takýchto chýb slúži práve pripomienkové konanie a práve prostredníctvom neho im bolo možné predísť.

Exkurz do trestania ekonomickej a korupčnej trestnej činnosti v iných Európskych krajinách

68. Pri príprave veci na rozhodnutie som sa veľmi intenzívne zaoberal aj otázkou trestania prominentov a politikov, keďže v podmienkach Slovenskej republiky je dlhodobá spoločenská objednávka na postihovanie politických elít aj prostredníctvom trestnoprávnych inštitútov. Je zaiste pravdou, že ani politici nemôžu uniknúť trestnému právu a ich pôsobenie vo verejných funkciách nemôže pôsobiť ako imunita pred protiprávnosťou (uvedené, samozrejme, platí okrem imunít, ktoré garantuje ústava). Na druhej strane som ale dospel k zaujímavým zisteniam v súvislosti s intenzitou sankcií pri politických elitách v medzinárodnej perspektíve. Pre istotu ale opätovne akcentujem, že cieľom tohto komparatívneho exkurzu nie je ani v najmenšom prípade zjemňovanie či ospravedlňovanie trestnej činnosti, ale výlučne komparatistika najmä so zreteľom na geografický aspekt

a aspekt porovnateľných spoločenských hodnôt chránených trestným právom v rámci priestoru Európskej únie.

69. Nicolas Sarkozy ako bývalý francúzsky prezident bol obvinený z vynaloženia 43 miliónov eur na volebnú kampaň, čo predstavovalo viac ako dvojnásobok povoleného limitu. Napokon bol odsúdený na pol roka domáceho väzenia, pričom trestná sadzba trestu odňatia slobody bola do päť rokov (k tomu pozri viac: <https://dgemc.ac-versailles.fr/spip.php?article905>). Jacques Chirac, tiež bývalý francúzsky prezident, bol obvinený z nelegálneho zamestnávania osôb na parížskej radnici a napokon bol odsúdený na dva roky odňatia slobody s podmieneným odkladom (k tomu pozri viac: https://www.lidovky.cz/svet/francouzsky-exprezident-chirac-byl-odsouzen.A111215_105439_ln_zahranici_mev).

70. Keď sa pozrieme do Talianska, Silvio Berlusconi (bývalý taliansky premiér) bol obvinený z daňových únikov, na ktorých sa obohatil v sume 14 miliárd eur. Napokon bol odsúdený na štyri roky trestu odňatia slobody, pričom trest bol vzhľadom na amnestiu znížený na jeden rok. Ten si napokon odpykal čiastočne formou výkonu verejnoprospešných prác a čiastočne formou domáceho väzenia, pričom mu bol napokon ešte o viac ako mesiac znížený (k tomu pozri viac: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/berlusconimu-skoncil-trest-verejne-prospesnych-praci-soud-mu-ho-zkratil_201503061933_kbrezovska). Giancarlo Galan (bývalý taliansky minister kultúry) bol obvinený z machinácií pri zadávaní štátnej zákazky na sumu 5,5 miliardy eur a napokon aj odsúdený na 3 roky odňatia slobody (k tomu pozri viac: https://www.denik.cz/ze_sveta/italsky-exministr-kultury-dostal-trest-za-korupci-ve-vezeni-stravi-temer-3-roky.html).

71. Španiel José Antonio Griñán (bývalý španielsky minister práce a zdravotníctva) bol obvinený zo sprenevery 680 miliónov eur a napokon aj odsúdený na šesť rokov väzenia, pričom ďalších deväť rokov nesmie zastávať verejné funkcie (k tomu pozri viac: <https://www.surinenglish.com/andalucia/grinan-chaves-erte-junta-20220726172239-nt.html>).

72. Z hľadiska spoločenského významu, resp. vplyvu na verejnú mienku je veľmi zaujímavé aj to, akým spôsobom sú trestaní vrcholoví športovci, pričom vo všetkých mnou popisovaných kauzách ide o odsúdenia taktiež v Španielsku. Argentínsky futbalový fenomén Lionel Messi bol v Španielsku obvinený z daňového úniku vo výške viac než štyri milióny eur, pričom bol napokon odsúdený na pokutu vo výške štvrt' milióna eur (k tomu pozri viac https://www.idnes.cz/fotbal/zahranici/lionel-messi-danove-uniky-trest.A170707_151708_fot_zahranici_tof).

73. Jeho dobový rival portugalský futbalista Cristiano Ronaldo bol v Španielsku obvinený z daňového úniku dokonca vo výške 14,7 milióna eur, pričom bol napokon odsúdený na 23 mesiacov odňatia slobody s podmieneným odkladom (<https://sportnet.sme.sk/spravy/cristiano-ronaldo-bol-odsudeny-na-23-mesiacov-podmienky/>). Bývalý turecký futbalista Arda Turan bol obvinený z daňového úniku vo výške 827 000 eur a potom aj odsúdený na jeden rok odňatia slobody s podmieneným odkladom (<https://www.teraz.sk/sport/turan-dostal-v-spanielsku-podmienecky/782406-clanok.html>).

74. Keď ostaneme pri futbale, je vhodné poukázať na kauzu Michela Platiniho (bývalý šéf Európskej futbalovej únie UEFA) a Seppa Blattera (bývalý prezident Medzinárodnej

futbalovej federácie FIFA). Obaja čelili obvineniu zo sprenevery v spojitosti s vyplatením dvoch miliónov švajčiarskych frankov Platinimu za prácu poradcu FIFA v rokoch 1998 až 2002. Švajčiarsky federálny trestný súd ich očistil v júli 2022 po sedemročnom vyšetrovaní, počas ktorého boli obaja vylúčení zo športu. Obom bývalým funkcionárom hrozil v prípade dokázania viny trest odňatia slobody na päť rokov, pričom prokuratúra navrhovala podmienku na 20 mesiacov s dvojročnou skúšobnou dobou.

Niekoľko poznámok na záver

75. Keďže nález, ku ktorému prikladám odlišné stanovisko, je svojim rozsahom nie krátky, rozhodol som sa v závere vyabstrahovať niekoľko bodov, ktoré považujem za vhodné doodôvodniť z môjho pohľadu, a to nad rámec väčšinového rozhodnutia.

76. Aj keď sa to občanom páčiť nemusí, vládna väčšina vykreovaná demokratickými voľbami vládne a úmerne svojmu programu nastavuje politiku štátu a mení legislatívu. Ústavný súd nie je politickým rivalom ani lokajom vlády, no v prípade ústavne relevantného excesu musí zasiahnuť a aj zasiahne. Nech to znie akokoľvek povážlivo, otázka podmienok väznenstva a výšky a druhov trestov sa zrejme začala intenzívne politicky riešiť až v tom momente, keď mocní tohto štátu okúsili väzobnú celu alebo hrozbu trestu. Na druhej strane, z dôvodu tejto „skúsenosti“ môžu „obyčajní“ ľudia benefíciovat' a dôjde k zníženiu trestov pre všetkých a možno aj k humánnejšiemu režimu za mrežami, ktorý som už mnohokrát ako ponižujúci a urážajúci odsúdil (napr. nález vo veci sp. zn. III. ÚS 242/2023 k prekážkam odsúdeného objasniť sa s najbližším alebo nález sp. zn. III. ÚS 456/2021 k nedovysvetleným prekážkam stretnúť sa s najbližšími počas väzby).

77. Pokiaľ ide o zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry, námietky navrhovateľov smerovali k porušeniu zákonom garantovanej nezávislosti a špecializácii, ktoré ako priority boli vo veciach záujmov Európskej únie odkomunikované tak, že ich naplní jedine tento úrad. Podľa môjho názoru napadnutá novela zákona (teda opätovne právny predpis rovnakej právnej sily ako predošlá právna úprava) normuje špecializáciu vecí po zrušení úradu špeciálnej prokuratúry v zásade tak, že dozor v týchto veciach nebudú vykonávať okresné prokuratúry, ako to je pri bežnej agende, ale vyšší stupeň – krajské prokuratúry. Zákon zároveň pre prokuratúru ako celok normuje aj nezávislosť prokuratúry vo vzťahu k smerovaniu ktorejkoľvek trestnej veci k obvineniu aj obžalobe. Generálny prokurátor Slovenskej republiky teda nemá možnosť vydať podriadenému prokurátorovi pokyn, aby v stíhaní nepokračoval (ide o tzv. zákaz negatívnych pokynov). Súdny dvor už interpretoval, že kreovanie špeciálnych zložiek justície patrí do pôsobnosti jednotlivých členských štátov a tento jeho interpretačný imperatív je všeobecný, bez limitov pre prípad takých inštitútov ako je plán obnovy a pod.

78. K artikulovanej tzv. štvorkombinácii prvkov trestnosti (sadzby, výška škody, premlčanie a podmienené tresty) uvádzam, že musí platiť to, že ukladať tresty môžu jedine súdy (imperatív trojdelenia štátnej moci). Nikto nemá nárok na podmienený trest a úlohou súdov bude, aby spravodlivo nastavili a zjednotili postupy, napríklad aj tým, že od určitej výšky škody v rámci zákonom stanovenej sadzby sa určitý druh trestu uloží alebo neuloží.

79. Na porovnanie v poltucte rozhodnutí Spolkový súdny dvor Nemecka bojoval proti miernej sankčnej praxi peňažných trestov. Nesúhlasil totiž s praxou trestnej justície, ktorá daňové trestné činy bagatelizovala ukladaním neprimerane nízkych trestných činov tak, aby tieto protiprávne konania neboli vnímané ako gavalierske trestné činy. Ako určujúci faktor ukladania trestu určil sumu škody 50 000 eur, pri ktorej už do úvahy nemá prísť uloženie peňažného trestu, pričom pri daňovej škode v miliónovej výške sa môže len výnimočne uložiť podmienený trest odňatia slobody (WAGNER, J. *Ende der Wahrheitssuche Justiz zwischen Macht und Ohnmacht*. C.H. Beck. München 2017, s. 149.). Veľký rozsah škody má teda pri všetkých daňových trestných činoch začínať pri sume 50 000 eur (rozsudok BGH z 27. októbra 2015, 1StR 373/15, bod 38 a nasl.). Zároveň je však potrebné povedať, že viac ako 90 % všetkých daňových trestných stíhaní končí konsenzuálnymi riešeniami a miernymi sankciami. Súhlas daňových hriechnikov nahrádza hľadanie pravdy a spravodlivosti. Proti tomu je možné len málo čo protestovať, keďže štát a daňoví hriechníci profitujú z konsenzuálneho vybavenia trestnej veci, pričom verejnosť si na to zvykla alebo túto prax schvaľuje (tamtiež, s. 151).

80. Chcel by som sa predsa len pristaviť pri otázke legislatívneho procesu, do ktorého je zo strany navrhovateľov v ostatnom čase vkladaná veľká miera nádeje v súvislosti s protiústavnosťou. Nie je úlohou ústavného súdu žiadnym spôsobom komentovať vyhlásenia v rámci politického súboja, no každý nech sa zamyslí, či v období, keď bol pri moci, žiadnym spôsobom extenzívne nevyložil ustanovenia rokovacieho poriadku parlamentu (tzv. prílepký, pozmeňovacie návrhy v závere procesu schvaľovania *etc.*) na účely realizácie svojho volebného programu. Je zrejmé, že otázka rokovania parlamentu je jeho *forum internum* a vstup ústavného súdu prichádza do úvahy len veľmi výnimočne. Rozumiem teda navrhovateľom, že vo svojich podaniach túto námietku (v rôznych alternatívach a variáciách) uvádzajú, no súčasne uvádzam, že v tomto prehliadajú pomerne jasnú a stabilizovanú judikatúru ústavného súdu.

81. A poznámka na záver, ktorá možno stojí v strede všetkých právnických formulácií či ústavných technikálií a týka sa toho najdôležitejšieho – vzťahu národa a spoločnosti k odsúdeným. Pomôžem si citáciou prejavu v tom čase ministra vnútra Spojeného kráľovstva W. Churchilla z 20. júla 1910, ktorý predniesol pred dolnou komorou parlamentu: „*Nálada a charakter verejnosti, pokiaľ ide o zaobchádzanie so zločinom a zločincami, je jednou z neomylných skúšok civilizácie akejkoľvek krajiny. Pokojné a nezaujaté uznanie práv obvinených proti štátu a dokonca aj odsúdených zločincov proti štátu, neustále skúmanie srdca všetkých, ktorí udeľujú tresty, túžba a horlivosť po prevýchove všetkých, čo vo svete mechaniky tvrdo zaplatili trestom, neúnavným úsilím o objavovanie liečivých a regeneračných procesov a neochvejnou vierou, že existuje poklad, len ak ho nájdete v srdci každého človeka – to sú symboly ktoré pri zaobchádzaní so zločinom a zločincami označujú a merajú nahromadenú silu národa a sú znakom a dôkazom živej cnosti v ňom.*“

V Košiciach 3. júla 2024

**Peter Straka
sudca**